

Мельник Н. М.,

Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка. Інститут філології, м. Київ

ХАРАКТЕРИСТИКА СЛОВОТВІРНОЇ БАЗИ ІМЕННИКІВ ТА ДІЕСЛІВ АВТОМОБІЛЬНОГО СЛЕНГУ

Стаття присвячена формуванню і вивченню автомобільного сленгу і його функціонування в сучасній українській мові. Модифікація автомобільної терміносистеми впливає на функціонування сленгу в різних формах вираження. Дослідження словотвірних полів іменників і дієслів автомобільного сленгу сприяє поглибленому уявленню про словотворчу систему мови.

Ключові слова: сленг, словоскладання, аббревіація, реверсія, синтаксичні конструкції.

Статья посвящена формированию и изучению автомобильного сленга и его функционирования в современном украинском языке. Модификация автомобильной терминотерминосистемы влияет на функционирование сленга в разных формах выражения. Исследование словообразовательных полей существительных и глаголов автомобильного сленга способствует углубленному представлению о словообразовательной системе языка.

Ключевые слова: сленг, словосложение, аббревиация, реверсия, синтаксические конструкции.

The article is devoted to the study of the formation and automobile slang and its functioning in the modern Ukrainian language. Automobile terminological modification affects the functioning of slang in different forms of expression. Field study of word formation of nouns and verbs automobile slang contributes insight into the formative language system.

Key words: slang, word formation, abbreviation, reverse, syntax.

Значущість роботи полягає в тому, що проведені дослідження і його результати можуть сприяти глибшому вивченню і опису сленгу і його функціонування в сучасній українській мові. Вивчення взаємозв'язку семантики і структури мовної бази і способів словотворення іменників і дієслів сленгу сприяє поглибленому уявленню про словотворчу систему даних частин мови.

Відповідно проведено комплексне дослідження словотвірних полів іменників і дієслів автомобільного сленгу, яке дозволило виявити зв'язки і залежності всіх елементів словотвірної системи, а також вплив структурно-семантичних особливостей словотвірної бази на вибір способу словотворення і типів словотворчих значень.

Іменники і дієслова автомобільного сленгу в сучасній українській мові включають різні способи словотворення, а саме: словоскладання, скорочень, аббревіації, афіксації, реверсії, спотвореної вимови або написання, звуконаслідування.

«Словоскладання – спосіб словотворення дво- або кількокореневих похідних – юкстапозитів шляхом поєднання окремих слів чи словоформ» [5, с. 569]. Традиційно в українському мовознавстві словоскладання вирізняють як окремих, самостійний і рівноправний спосіб словотворення [3] («люфт» ліфт, «ричаг нижній» рогатка).

«Абревіація – складне, багатогранне явище, що йде своїм корінням в глибоке минуле. Але перш за все аббревіація – це спосіб створення номінацій для тих понять і реалій, які були спочатку позначені описово, за допомогою атрибутивних словосполучень» [1, с. 204] («рефрижератор» – РЕФ).

Афіксація як спосіб словотворення характерна не лише для термінів, а й для сленгу. Афіксація представлена такими різновидами: суфіксальний, префіксальний та префіксально-суфіксальний. Автомобільному сленгу притаманний суфіксальний спосіб.

Суфіксальний спосіб словотворення притаманний утворенням сленговим лексемам, що позначають автозапчастини: -ик («циліндр двигуна» горщик, «грати захисні (передня)» кенгурятник, «підкладка глушника» бублик, «гумка глушника» будильник, «накладка на бампері (вертикальна)» клик, «регулятор тиску приводу задніх гальм» чарівник, «важіль кріплення передач» солдатик, «шарнір» шарик); -к («колесо рольове» баранка, «сайлентблок рульової рейки» гранатка, – ин («диск нажимний» корзина, «повітрянозабірники» горловина).

«Реверсія – це укорочення основи, з подальшою зміною парадигми, а також граматичного та лексичного значення слова». [2, с. 30].

Одним із способів словотвору є спотворення вимови або написання, звуконаслідування («регулятор напруги інтегральний» пігулка, «спойлер» хвіст, «опора важеля КПП» чебурашка, «фланець повітряного фільтру (на карбюраторі)» черепаха, «труба глушника (роздвоєна)» штани, «покажчик рівня масла» шуп, «шарнір рульового інструменту» яблуко, «стойка стабілізатора» яйце, «тормоз» якір).

У утворенні іменників і дієслів сленгу важливу роль грає метафора. «Метафора – троп, побудований на вживанні слів у переносному значенні на основі подібності за кольорами, формою, призначенням» [4, с. 44].

Словотворча база іменників і дієслів сленгу представлена основами і словоформами різних частин мови.

Лексика автомобілістів притаманні називні речення: «подушка двигуна» гітара, «циліндр двигуна» горщик, «повна комплектація автомобільного салону» повний фари, «маленька машина» капсула смерті.

Синтаксичні конструкції автомобільного сленгу реалізуються в системі загального сленгу, що відображає комунікативний зміст мовців в формі висловлювань. Специфічна форма і значення слів відображає внутрішні особливості цієї групи. Сленг виникає аби конструкції, які викликають складність при вимові зробити більш простими і зрозумілими. Економія мовних засобів, редукція мови, спрощення словосполучень, саме така система створює логічну і довершену систему словотворення лексем спрощеного характеру.

Лексика працівників автомайстерень насичена здебільшого не термінологією, а спрощеною формою вимови – сленгом.

Значну групу субстантивних основ складають кореневі основи. В складних основах представлені невелике число. Дієслівні основи представлені морфологічною структурою, що є кореневою.

Дієслівні основи мають чотири ознаки: дієслів дії, сприйняття і комунікації.

Субстантивні основи, що беруть участь в утворенні дієслів автомобільного сленгу до їх складу входять: іменники, що називають дії.

Характеристика сленгу дає можливість сформулювати дефініцію сленгу, як нестандартної, розмовної, рухливої, експресивної лексики, що має жартівливий відтінок.

Віднесення лексичних одиниць до того або іншого пласта розмовної мови викликає труднощі, оскільки останнім часом спостерігається тенденція розширення норми української мови, внаслідок чого фамільярно-розмовна лексика увійшла до стандарту і стала нормативною, а сленг стає усе більш відкритим, внаслідок чого велика кількість носіїв мови вважає сленг правомовою.

Деякі дослідники ототожнюють поняття «жаргон» і «сленг», хоча варто говорити про схожість понять, тому, що збіг характеристик. Для опису розмовної мови автомобільної сфери традиційно використовують термін «жаргон», що останнім часом замінює термін «сленг».

В такому випадку сленг вступає в тісний контакт з вульгаризмами, оскільки має нестандартний характер і грубуватий відтінок.

В роботі був використаний метод польових досліджень, де головним завданням було зібрати сленгові одиниці в сфері автомобільного простору. Було опитано людей різного віку і статі, серед яких можна виділити такі соціально-вікові групи: автослюсарі та автоелектрики станцій технічного обслуговування автомобілів нижньої ланки управління; майстрів, начальників дільниць, інженерів середнього рівня управління; керівники підприємств вищої ланки управління; автовласники.

В даному випадку зафіксовано і опитано людей різної освіти. Здебільшого професійно-технічна освіта (автоелектрики, автослюсарі, водії автобусів, водії маршрутної таксі, водії таксі), вища освіта (майстри, інженери, начальники відділів, начальники дільниць, керівники автотранспортних підприємств) і окрема група фіксується, до якої належать представники різних соціальних пластів (автолюбители).

Найуживаніші сленгові одиниці: «автоматична коробка передач» *автомат*, «двигун» *движок*, «сигналізація» *сингалка*, «кондиціонер» *кондішен*, «запаска» *пігулка*, «повна комплектація автомобільного салону» *повний фарш*, «посигналіти» *пофокать*, «круїз-контроль» *автопілот*, «мікроавтобус» *мікрік*, «негарна машина» *шарабайка*, «стара, не доглянута машина» *драхла*, «кермо» *баранка*, «сидіння водія та пасажирів» *сидушка*, «аварійний сигнал автомобіля» *аварійка*, «задня частина автомобіля» *задок*, «передня частина автомобіля» *передок*, «бардачок передньої панелі автомобіля» *косметичка*.

Лексика, якою здебільшого користується обмежене коло людей (автослюсарі, автоелектрики): «ротор розподільника запалення» *бігунок*, «втулка» *тулоб*, «люк без електроприводу» *вертоліт*, «втулка задньої балки» *гриб*, «спойлер (нижче бампера)» *губа*, «корпус повітряного фільтру» *каструля*, «вставка пружини» *круг жорсткості*, «пильник виделки зціплення» *корабель*, «рукоятка (для запуску двигуна)» *кривий стартер*, «захист підкрильників» *локер*, «опора стойки» *люстра*, «склопідіймач (механічний)» *м'ясорубка*, «сайлентблок переднього амортизатора» *горіх*, «клапан (ресівр)» *пердон*, «насос водяний» *помпа*.

Отож, автомобільний сленг постійно еволюціонує, що слугує поповненням і розвитком словника автомобільного сленгу.

Література:

1. Алексеев Д. І. Абревіатури як новий тип слів / Дмитро Іванович Алексеев // Розвиток словотвору сучасної російської мови. – М., 1977. – С. 107, 202-205, 302-307.
2. Беляева Т. М. Словообразовательная потенция, валентность и активность глагольных основ в английском языке: автореф. докт. диссертации / Т. М. Беляева. – Л., 1974. – 34 с.
3. Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – Київ : Вища школа, 1985. – 360 с.
4. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови: підручник / Олександр Данилович Пономарів. – К. : Либідь, 1993. – 248 с.
5. Українська мова: Енциклопедія / НАНУ; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАНУ; Редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін. – 2-вид., виправлене і доповнене. – Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2004. – 824 с.